

با نمایندگان مردم در مجلس نهم ۱۸. آشنایی با بخش صنعت و معدن

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار.....
۲	چکیده.....
۳	مقدمه.....
۳	۱. تعریف بخش صنعت و معدن.....
۴	۲. تشکیلات اجرایی بخش صنعت و معدن.....
۷	۳. اهداف و تکالیف بخش صنعت در اسناد بالادستی.....
	۴. عملکرد خصوصی سازی در بخش صنعت و معدن در راستای اجرای سیاست های کلی اصل
۱۰	چهل و چهارم قانون اساسی.....
۱۱	۵. اهداف کمی و عملکرد شاخص های کلان بخش صنعت.....
۱۴	۶. صنعت پتروشیمی.....
۱۷	۷. مهمترین چالش ها و راهکارهای حوزه صنعت کشور.....
۲۰	پیوست ها.....
۲۶	منابع و مأخذ.....

با نمایندگان مردم در مجلس نهم ۱۸. آشنایی با بخش صنعت و معدن

پیشگفتار

جایگاه مجلس شورای اسلامی در مقام «خانه ملت» که «عصاره فضایل مردم» است و در جایگاه مرجع انحصاری قانونگذاری در کشور که صلاحیت نظارت بر امور کشور را هم دارد به قدری والا است که معمار کبیر انقلاب اسلامی خمینی روح الله این جایگاه را در رأس امور دانست.

وظیفه نمایندگی و وظیفه الهی در مقام نمایندگی مردم در نظام اسلامی است و نمایندگان محترم مجلس ضروری است که با علم و عمل به این تکلیف عمل نموده و پاسدار حقوق مردم شریف بوده و در تحقق اهداف انقلاب اسلامی تلاش نمایند.

مهمترین وظیفه مجلس شورای اسلامی و نمایندگان محترم مجلس، قانونگذاری و نظارت بر حسن اجرای قوانین مصوب است. بدیهی است برای کارآمدی و اثربخشی هرچه بیشتر فعالیت‌هایی که در بازه زمانی چهارساله دوره نهم مجلس در این دو عرصه انجام می‌گیرد لازم است تا نمایندگان محترم توجه خود را معطوف به موضوعات و مسائلی نمایند که تأثیر قانونگذاری آنها در نظام اجرایی کشور بادوام و فراگیر بوده و تضمین‌کننده توأمان توسعه و عدالت باشد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در راستای ارائه خدمت به نمایندگان محترم مبادرت به تهیه یک بسته اطلاع‌رسانی در موضوعات مختلف نموده است تا اطلاعات لازم و مورد نیاز اولیه را جهت نمایندگان برگزیده مردم در دوره نهم مجلس تأمین نماید و چنانچه نمایندگان برگزیده در موضوعاتی اطلاعات کمتری را داشته باشند با استفاده از این مجموعه امکان افزایش سطح دانش آنان در این موارد فراهم شود. موضوعاتی که در این سلسله گزارشات انتخاب شده‌اند در موضوعات مختلف حقوقی، سیاسی، اقتصادی، برنامه و بودجه، اجتماعی، زیربنایی، انرژی و صنعت و معدن با همین رویکرد برگزیده و اولویت‌گذاری شده‌اند.

امید است آنچه انتشار یافته و در اختیار قرار گرفته قابل استفاده و مفید باشد و اطلاعات اولیه لازم مورد نیاز را برای نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی فراهم نماید. همچنین امید است دوره نهم مجلس شورای اسلامی با همکاری تمام نهادهای مؤثر در سیاستگذاری و همت نمایندگان

شاهد دوره‌ای پربار و کارآمد از نظام قانونگذاری باشیم که مرضی حضرت حق جل و علا و حضرت بقیةالله قرار گیرد.

چکیده

صنعت به مجموعه فعالیت‌های سازماندهی شده‌ای اطلاق می‌شود که طی مراحل طراحی، ساخت و تولید موجب تبدیل مواد خام به اشکال مفیدتر شده و در نهایت آنها را به وسایل مصرفی تبدیل می‌کند. به مجموعه کانسار و ماشین‌آلات و تسهیلاتی که به منظور اکتشاف، تجهیز و بهره‌برداری و کانه‌آرایی ایجاد می‌شود، در اصطلاح معدن و صنایع معدنی اطلاق می‌شود.

قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه که در واقع براساس اسناد بالادستی نظام (اعم از قانون اساسی، چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران، سیاست‌های کلی در بخش صنعت، معدن و اصل چهارم و چهارم قانون اساسی و...) تدوین و تصویب شده است، در بخش صنعت و معدن یازده ماده را به خود اختصاص داده است. مهمترین ماده از مواد این بخش در برنامه پنجم که در صورت تحقق آن مهمترین چالش بخش صنعت و معدن کشور را هموار می‌سازد، ماده (۱۵۰) است. براساس این ماده، دولت موظف است استراتژی (راهبرد) توسعه صنعتی و معدنی کشور را برای تحقق هدف رشد تولید صنعتی و معدنی کشور و برای افزایش نرخ رشد ارزش افزوده بخش صنعت و معدن کشور، تدوین نماید. قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، یکی دیگر از قوانین مهم مرتبط با این بخش است که بحث خصوصی‌سازی و واگذاری امور غیرحاکمیتی به بخش‌های غیردولتی را دنبال می‌کند. اما مطالعه عملکرد اجرای این قانون، این نکته مهم را یادآور می‌شود که دولت در کنار امر واگذاری باید به توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی اهتمام ورزد.

در بخش دیگری از این گزارش، وضعیت شاخص‌های کلان بخش صنعت در مقایسه با اهداف آن در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ ارائه شده است. سپس به معرفی بخش پتروشیمی کشور که حدود ۵۰ درصد از صادرات صنعتی کشور در سال‌های اخیر را داشته است، پرداخته شد. در قسمت پیوست‌ها نیز برخی از آمارهای صنعت، معدن و پتروشیمی براساس آخرین گزارش عملکردهای منتشر شده توسط نهادها و سازمان‌های ذیربط به منظور مطالعه بیشتر، ارائه شد.

مقدمه

بخش صنعت در اقتصاد ایران از اهمیت فوق‌العاده زیادی برخوردار است. به‌طوری که این بخش با دارا بودن سهمی حدود ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی (GDP) در سال ۱۳۸۸، پس از گروه خدمات در رتبه دوم قرار دارد. این گزارش با هدف معرفی بخش صنعت و معدن کشور، اهداف و تکالیف بخش براساس اسناد بالادستی، شاخص‌های مهم، مسائل و چالش‌های مهم این بخش از اقتصاد کشور تهیه می‌شود.

در این گزارش ابتدا بخش صنعت تعریف خواهد شد. سپس وظایف، مأموریت‌ها و تشکیلات اجرایی بخش صنعت و معدن کشور که در واقع وزارت صنایع و معادن سابق (وزارت صنعت، معدن و تجارت نام جدید این وزارتخانه است) است، معرفی می‌شود. در قسمتی دیگر از این گزارش، اهداف و تکالیف بخش صنعت و معدن براساس اسناد بالادستی مانند سیاست‌های کلی نظام و همچنین مواد مرتبط با بخش صنعت و معدن در قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۰-۱۳۹۴) مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بخش‌های دیگر، متغیرهای کلان بخش صنعت در دوره ۱۳۸۴-۱۳۸۸ در مقایسه با اهداف برنامه چهارم توسعه مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت. بخشی از این گزارش به معرفی وضعیت صنعت پتروشیمی در ایران خواهد پرداخت. در انتهای این گزارش، مهمترین چالش‌ها و راهکارهای حوزه صنعت کشور مرور شده و در بخش پیوست‌ها برخی از جداول آماری مرتبط با این گزارش خواهد شد.

۱. تعریف بخش صنعت و معدن

صنعت به مجموعه فعالیت‌های سازماندهی شده‌ای اطلاق می‌شود که طی مراحل طراحی، ساخت و تولید موجب تبدیل مواد خام به اشکال مفیدتر شده و نهایتاً آنها را به وسایل مصرفی تبدیل می‌کند. براساس طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی فعالیت‌های صنعتی^۱ رشته فعالیت‌های صنعتی را می‌توان در گروه‌های زیر طبقه‌بندی کرد:

۱. صنایع مواد غذایی، آشامیدنی و دخانیات،
۲. صنایع نساجی، پوشاک و چرم،
۳. صنایع چوب و محصولات چوبی،
۴. صنایع کاغذ، مقوا، چاپ و انتشار،

۵. صنایع شیمیایی، نفت، زغال‌سنگ، لاستیک و پلاستیک،
۶. صنایع محصولات کانی غیرفلزی،
۷. صنایع فلزات اساسی،
۸. صنایع ماشین‌آلات و تجهیزات و ابزار و محصولات فلزی،
۹. سایر صنایع.

همچنین مرکز آمار ایران «معدن» را این‌گونه تعریف کرده است: مجموعه کانسار (ذخیره معدنی که بهره‌برداری از آن اقتصادی است)، ماشین‌آلات و تسهیلاتی است که به‌منظور اکتشاف، تجهیز و بهره‌برداری و کانه‌آرایی از کانسار ایجاد شده است. کانه‌آرایی نیز به کلیه عملیات فیزیکی و شیمیایی که به‌منظور جداکردن قسمتی از مواد باطله از کانه و یا تفکیک کانه‌ها از یکدیگر صورت می‌گیرد، اطلاق می‌شود. معادن ایران به سه دسته معادن فلزی، معادن غیرفلزی و مصالح ساختمانی قابل طبقه‌بندی هستند. گفتنی است مخازن هیدروکربوری کشور هرچند به‌عنوان معادن غیرفلزی محسوب می‌شوند، اما به علت اهمیت استراتژیک و درآمدی که برای کشور دارند به صورت مجزا در نظر گرفته شده و در کمیسیون انرژی مجلس به آن پرداخته می‌شود.

۲. تشکیلات اجرایی بخش صنعت و معدن

براساس قانون تمرکز امور صنعت و معدن و تشکیل وزارت صنایع و معادن مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۶ مجلس شورای اسلامی ایران، وزارت صنایع و معادن با مأموریت‌ها و اختیارات زیر تشکیل شد:

- تدوین استراتژی (راهبردهای) توسعه صنعتی و معدنی.
- تعیین سیاست‌ها، برنامه‌ها و ضوابط کلی بخش صنعت و معدن کشور.
- نظارت بر فعالیتهای صنعتی و معدنی به‌منظور تحقق سیاست‌ها و برنامه‌های بخش صنعت و معدن کشور.
- هدایت و حمایت از واحدهای صنعتی و معدنی و مساعدت در گسترش، نوسازی و توسعه فعالیتهای آنها.
- هدایت و حمایت از توسعه خدمات فنی - مهندسی در بخش صنعت و معدن کشور.
- انجام بررسی‌های زمین‌شناسی و اکتشافات و مطالعه ذخایر معدنی به‌منظور فراهم کردن زمینه.
- بهره‌برداری صحیح و مؤثر از آنها.
- برنامه‌ریزی برای افزایش بازدهی و بهره‌وری بخش صنعت و معدن کشور.
- برنامه‌ریزی و حمایت از تحقیقات علمی، کاربردی و توسعه فناوری در بخش صنعت و

معدن کشور.

- تدوین و تعیین سیاست‌های توسعه صادرات محصولات صنعتی و فرآورده‌های معدنی و خدمات فنی، مهندسی در چارچوب سیاست‌های صادراتی کشور.
- پیگیری و نظارت بر تدوین و اجرای استانداردهای تولیدی در واحدها و تشکل‌های صنعتی و معدنی.
- برنامه‌ریزی برای ایجاد مجتمع‌های صنعتی و معدنی (اعم از شهرک‌ها و نواحی صنعتی و...) به‌منظور فراهم نمودن زیربنای لازم جهت توسعه فعالیت‌های صنعتی و معدنی کشور و کمک به سیاست‌های توسعه منطقه‌ای و توزیع طرح‌های صنعتی در تمام شهرک‌های کشور.
- اداره شرکت‌ها و کارخانجات تولیدی صنعتی و معدنی تحت مالکیت دولت در چارچوب قانون تجارت مصوب سال ۱۳۱۱ و اصلاحات بعدی با رعایت اصل چهل و چهارم قانون اساسی و در حدود مقررات ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و فراهم کردن زمینه بهره‌برداری مطلوب از آنها.
- تنظیم سیاست‌های لازم جهت توسعه کمی و بهبود کیفی صنایع دستی و روستایی و پیگیری جهت برقراری حمایت‌های لازم از آنها.
- به‌منظور حمایت از تولیدات داخلی و ایجاد زمینه رقابت در بازارهای جهانی، تعرفه‌های گمرکی و سود بازرگانی محصولات و خدمات بخش صنعت و معدن به پیشنهاد وزارتخانه‌های بازرگانی و صنایع و معادن جهت طی مراحل قانونی به هیئت وزیران تقدیم خواهد شد.
- سازماندهی لازم جهت توسعه و بهبود صنایع کوچک و اعطای کمک‌های لازم برای این منظور.
- فراهم آوردن تسهیلات و حمایت‌ها و ارائه راهنمایی‌های لازم برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی در فعالیت‌های صنعتی و معدنی.
- نظارت بر تحقق اهداف پیش‌بینی شده برای تسهیلات تخصیصی به بخش صنعت و معدن توسط نظام بانکی و مؤسسات اعتباری دولتی و بانک‌های تخصیصی در زمینه حمایت و توسعه فعالیت‌های بخش صنعت و معدن کشور.
- حمایت از اقدامات مربوط به رشد بهره‌وری مدیریت و نیروی انسانی و توسعه کارآفرینی بخش صنعت و معدن کشور.
- نمایندگی دولت در مجامع و سازمان‌های بین‌المللی و برقراری ارتباطات لازم در حوزه مأموریت‌ها و اختیارات وزارتخانه.
- در راستای تحقق امر توسعه منطقی مناطق مختلف کشور و ایجاد انگیزه جهت سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی، میزان معافیت‌های مالیاتی مربوط به امور صنعت و معدن به

پیشنهاد وزارت صنایع و معادن پس از تأیید هیئت وزیران به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

● پیگیری و نظارت بر تدوین و اجرای ضوابط خدمات پس از فروش کالاهای صنعتی و معدنی.

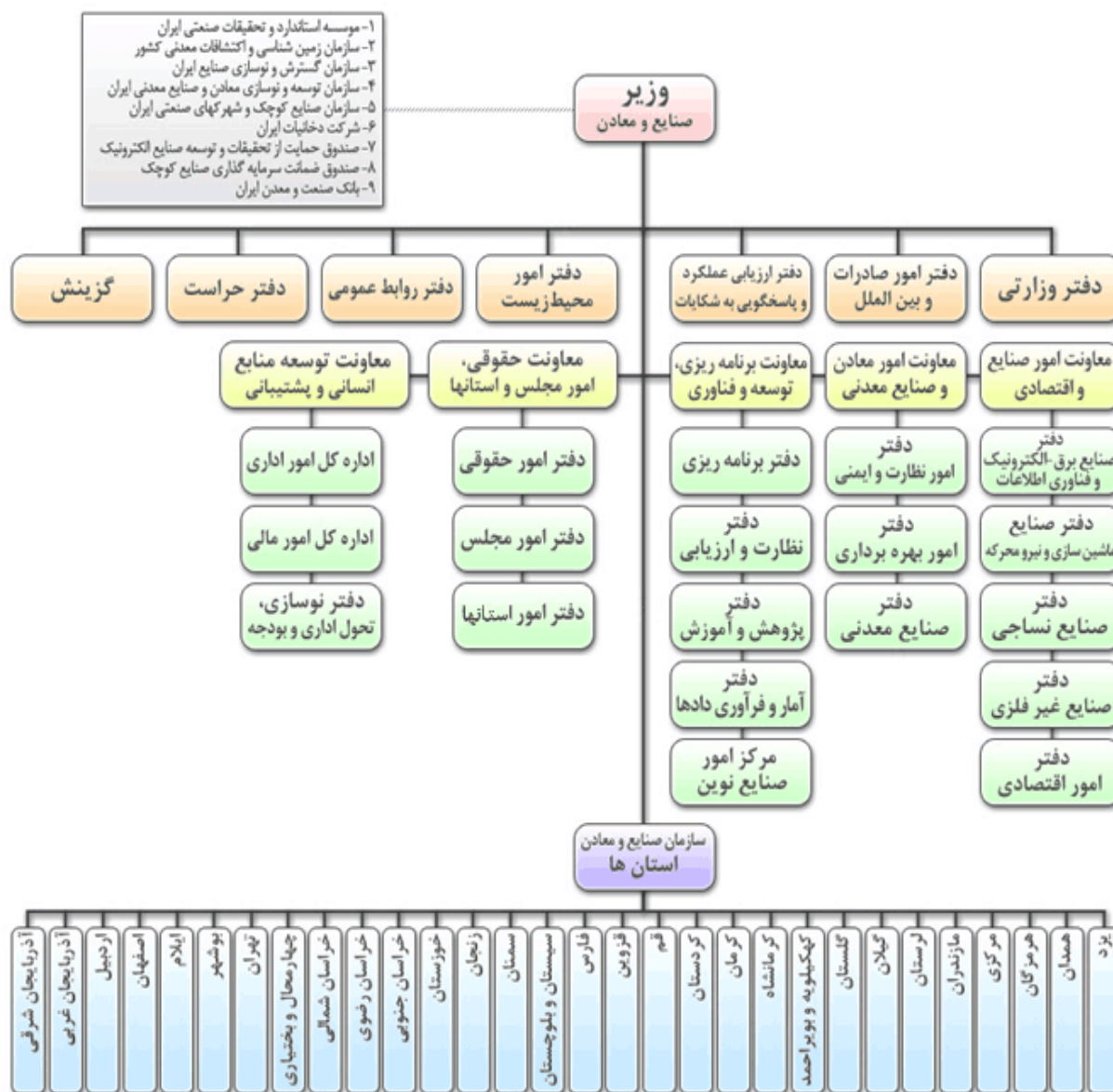
● فهرست صنایع بزرگ تحت مدیریت وزارت صنایع و معادن (موضوع اصل چهل و چهارم قانون اساسی) ظرف مدت ۶ ماه با پیشنهاد وزارت صنایع و معادن به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. وزارت مذکور موظف است حداکثر در طول برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷، سایر واحدهای صنعتی و معدنی تحت مالکیت خود را به بخش‌های غیردولتی واگذار نماید.

● صدور مجوز تأسیس و بهره‌برداری واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی با رعایت مقررات زیست‌محیطی به عهده وزارت صنایع و معادن بوده و کلیه قوانین و مقررات و تصویب‌نامه‌های مغایر با این بند لغو می‌گردد.

مطابق قانون تشکیل وزارت صنایع و معادن در سال ۱۳۷۹، ساختار و تشکیلات این وزارتخانه به صورت زیر تغییر پیدا کرد و این وزارتخانه در قالب هفت دفتر اصلی و پنج معاونت کار می‌کرد (با توجه به ماده (۵۳) قانون برنامه پنجم توسعه، در حال حاضر مجلس با پیشنهاد دولت محترم مبنی بر ادغام وزارت بازرگانی و وزارت صنایع و معادن موافقت نموده است که مطمئناً ساختار و تشکیلات و معاونت‌های این وزارت جدید تغییر خواهد کرد).

نمودار چارت سازمانی وزارت صنایع و معادن تا ابتدای سال ۱۳۹۰

۳. اهداف و تکالیف بخش صنعت در اسناد بالادستی

با توجه به اسناد بالادستی مورد مطالعه می‌توان اهداف و تکالیف بخش صنعت و معدن را در

رئوس کلی زیر تبیین کرد:

- دستیابی به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی با تأکید بر رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی در بخش‌های مختلف (سند چشم‌انداز).
- تحقق رشد اقتصادی سریع، پیوسته و باثبات و ایجاد اشتغال مولد و کاهش نرخ بیکاری

۳. تحقق رقابت‌پذیری اقتصاد و افزایش رشد بهره‌وری عوامل تولید (ردیف‌های ۲۸ و ۲۹ بند «ج» سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز).
۴. تعامل فعال با جهان، پشتیبانی از کارآفرینی، دستیابی به اقتصاد متنوع متکی به دانایی، سرمایه انسانی و فناوری‌های نوین، توسعه صادرات غیرنفتی، بهبود فضای کسب‌وکار و اتکا بر مزیت‌های نسبی و رقابتی و خلق مزیت‌های جدید (ردیف‌های ۳۰ تا ۳۸ بند «ج» سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز).
۵. تحقق توسعه پایدار و آمایش سرزمین بر مبنای نسبی مناطق (ردیف‌های ۴۳ تا ۴۵ بند «د» سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز).
۶. گسترش مالکیت عمومی، ارتقای کارآیی، افزایش رقابت‌پذیری، توسعه بخش‌های خصوصی و تعاونی و کاهش تصدیگری دولت در فعالیتهای اقتصادی از جمله بخش صنعت، سالیانه معادل ۲۰ درصد (سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی).
۷. تأکید بر فعالیت بخش خصوصی در صنایع بزرگ و صنایع مادر (جزء «۲-۱» بند «الف» سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی).
۸. تغییر نقش دولت از مالکیت و مدیریت مستقیم بنگاه، توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی، توسعه سرمایه انسانی، توسعه و ارتقای استانداردهای ملی و انطباق نظام‌های ارزیابی کیفیت با استانداردهای بین‌المللی و واگذاری ۸۰ درصد از سهام صنایع دولتی مشمول صدر اصل چهل و چهارم قانون اساسی (بند «ج» سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی).
۹. افزایش سهم بهره‌وری بخش صنعت در تولید ناخالص داخلی، اصلاح ساختار صنعتی در جهت افزایش توان رقابت‌پذیری و افزایش بهره‌وری عوامل تولید (مواد (۱) تا (۳) سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت).
۱۰. ارتقای سطح فناوری صنایع و دستیابی به فناوری‌های پیشرفته و رشد مطلوب سرمایه‌گذاری صنعتی (مواد (۴) و (۵) سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت).
۱۱. توسعه تشکلهای تخصصی، انسجام و تعادل منطقه‌ای، افزایش صادرات صنعتی، ایجاد خوشه‌های صنعتی از طریق تقویت صنایع کوچک و متوسط و برقراری پیوند آنها با صنایع بزرگ (مواد (۶) تا (۱۰) سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت).
۱۲. ارتقای سهم معدن و صنایع معدنی در تولید ناخالص ملی، اولویت دادن به تأمین مواد مورد نیاز صنایع داخلی کشور، فرآوری و صادرات مواد معدنی فرآوری شده، تعیین اولویت‌های مناطق دارای ظرفیت معدنی و ایجاد زمینه‌های مناسب برای رشد صنایع معدنی و فلزی در بخش آلیاژها و

- فلزات گران‌بها و عناصر کمیاب و تولید مواد پیشرفته (سیاست‌های کلی نظام در بخش معدن).
۱۳. تقویت و حمایت دولت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در فعالیت‌های اقتصادی کشور و اولویت دادن به بخش خصوصی و تعاونی (بند «۲» سیاست‌های کلی نظام در بخش تشویق سرمایه‌گذاری).
۱۴. افزایش بهره‌وری اقتصاد و افزایش توان رقابت اقتصادی در داخل و صحنه‌های بین‌المللی (بندهای «۴» و «۵» سیاست‌های کلی نظام در بخش تشویق سرمایه‌گذاری).
۱۵. توجه به کسب دانش فنی - دسترسی به بازارهای بین‌المللی، جذب سرمایه‌گذاری خارجی با اولویت سرمایه‌گذاری مستقیم و بلندمدت و تسهیل شکل‌گیری و توانمندسازی بنگاه‌های بزرگ اقتصادی در بخش خصوصی و تعاونی (بندهای «۸» و «۱۱» سیاست‌های کلی نظام در بخش تشویق سرمایه‌گذاری).
۱۶. افزایش بهره‌وری نیروی انسانی، متناسب‌سازی و منطقی ساختن تشکیلات نظام اداری و افزایش اثربخشی و کارایی در فرآیندها و روش‌های اداری (بندهای «۱»، «۵»، «۱۰» و «۱۲» سیاست‌های کلی نظام اداری).
۱۷. ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان، بهبود محیط کسب‌وکار، جذب فناوری، سرمایه و منابع مالی و دسترسی به بازارهای خارجی کالا و خدمات از طریق تعامل مؤثر و سازنده با کشورهای، سازمان‌ها و ترتیبات منطقه‌ای و جهانی (بندهای «۳»، «۵» و «۶» سیاست‌های کلی اشتغال).
۱۸. تعیین اولویت در حمایت از فناوری براساس نیازها، مزیت‌ها و ظرفیت‌های کشور و تقویت و ساماندهی همکاری میان دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی با بخش‌های صنعتی (بند «۳-۱» و «۵-۱» سیاست‌های کلی نظام برای رشد و توسعه فناوری در کشور).
۱۹. اصلاح و تکمیل قوانین و مقررات به‌ویژه در بخش‌های بازرگانی با هدف فرآیند انتقال فناوری، کسب دانش طراحی و ساخت (بند «۶-۱» سیاست‌های کلی نظام برای رشد و توسعه فناوری در کشور).
۲۰. حمایت از مالکیت معنوی و بسترسازی برای توسعه تحقیقات کاربردی و توسعه‌ای و نوآوری، تقویت همکاری‌های بین‌المللی با تأکید بر توسعه منابع انسانی، بازاریابی برای فناوری ایرانی و ارتقای کیفیت منطبق با شاخص‌های جهانی (بندهای «۸-۱» و «۱۰-۱» سیاست‌های کلی نظام برای رشد و توسعه فناوری در کشور).
۲۱. توسعه صنایع و خدمات مبتنی بر فناوری‌های جدید و نوسازی صنایع و اصلاح و تکمیل ظرفیت‌های فناوری موجود براساس بازنگری مداوم (بندهای «۴-۲» و «۳-۲» سیاست‌های کلی نظام

برای رشد و توسعه فناوری در کشور).

۲۲. ایجاد نظام اطلاعات فناوری کارآمد شامل جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، پردازش و اطلاع‌رسانی و ترویج فرهنگ استانداردسازی و ارتقای کیفیت در تولید (بندهای «۲-۲» و «۳-۳» سیاست‌های کلی نظام برای رشد و توسعه فناوری در کشور).

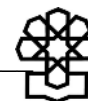
۴. عملکرد خصوصی‌سازی در بخش صنعت و معدن در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی

پس از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، روند واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش غیردولتی شدت گرفت و در این میان از مجموع کل واگذاری‌ها که حدود ۸۴۸,۴۹۲ میلیارد ریال بوده، حدود ۱۶/۳ درصد آن معادل ۱۳۸,۶۰۳ میلیارد ریال سهم وزارت صنایع و معادن بوده است. همان‌گونه که در جدول ۱ نشان داده شده است، وزارت صنایع و معادن از نظر ارزش واگذاری سهام در میان وزارتخانه‌ها در رتبه دوم پس از وزارت نفت قرار دارد.

جدول ۱. ارزش واگذاری سهام پس از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی

به تفکیک وزارتخانه‌های مختلف طی دوره ۱۳۸۴-۱۳۹۰/۷/۱۵ (میلیارد ریال)

وزارتخانه	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	جمع کل
وزارت نفت	۳۸ (۰/۰)*	۵۳ (۰/۰)	۱۵۸,۲۵۴ (۱۸/۶)	۱۶۳,۱۶۹ (۱۹/۲)	۳۹,۱۲۴ (۴/۶)	۲۹,۲۶۴ (۳/۴)	۱۱,۰۴۳ (۱/۳)	۴۰۰,۹۴۵ (۴۷/۲)
وزارت صنایع و معادن	۴۵۹ (۰/۱)	۲۱,۶۴۱ (۲/۵)	۵۰,۸۷۰ (۶/۰)	۳۳,۷۵۹ (۴/۰)	۱۰,۷۷۷ (۱/۳)	۲۰,۲۵۲ (۲/۴)	۸۴۵ (۰/۱)	۱۳۸,۶۰۳ (۱۶/۳)
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۷۴ (۰/۰)	۱۸۶ (۰/۰)	۱۴,۸۳۶ (۱/۷)	۶,۱۹۲ (۰/۷)	۹۴,۴۹۵ (۱۱/۱)			۱۱۵,۷۸۳ (۱۳/۶)
وزارت امور اقتصادی و دارایی	۶۷ (۰/۰)	۵۰ (۰/۰)	۲۳,۲۲۸ (۲/۷)	۶۹۸ (۰/۱)	۱۷,۲۸۶ (۲/۰)	۵۸۵ (۰/۱)	۹,۰۱۹ (۱/۱)	۵۰,۹۳۳ (۶/۰)
وزارت نیرو	۱۰۰ (۰/۰)	۴۱۴ (۰/۰)	۲,۵۱۹ (۰/۳)	۵,۳۲۲ (۰/۶)	۱۳,۳۶۵ (۱/۶)	۸۵,۶۹۴ (۱۰/۱)	۱۲,۳۲۵ (۱/۵)	۱۱۹,۷۳۹ (۱۴/۱)
وزارت راه و ترابری			۱۰۶ (۰/۰)	۴,۶۹۸ (۰/۶)	۳,۰۶۲ (۰/۴)	۶,۶۷۵ (۰/۸)	۱۰۵ (۰/۰)	۱۴,۶۴۶ (۱/۷)
وزارت بازرگانی		۳,۰۰۰ (۰/۴)		۱,۱۰۱ (۰/۱)	۹۱۶ (۰/۱)	۳۸۵ (۰/۰)	۲۴ (۰/۰)	۵,۴۲۶ (۰/۶)
وزارت جهاد کشاورزی	۲۷ (۰/۰)	۴۶ (۰/۰)	۳۴ (۰/۰)			۱,۹۲۰ (۰/۲)		۲,۰۲۷ (۰/۲)

وزارتخانه	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	جمع کل
وزارت آموزش و پرورش			۹۰ (۰/۰)	۰/۳ (۰/۰)				۹۰ (۰/۰)
وزارت مسکن و شهرسازی						۷۲۲ (۰/۱)	۲۸/۱ (۰/۰)	۷۵۰/۱ (۰/۱)
مجموع ارزش واگذاری‌ها	۷۶۴ (۰/۱)	۲۵,۳۹۰ (۳/۰)	۲۴۹,۹۳۷ (۲۹/۴)	۲۱۴,۹۳۹ (۲۵/۳)	۱۷۹,۰۲۴ (۲۱/۱)	۱۴۵,۴۹۸ (۱۷/۱)	۳۳,۳۹۰ (۳/۹)	۸۴۸,۹۴۲ (۱۰۰/۰)

مأخذ: سازمان خصوصی‌سازی، دفتر آمار و برنامه‌ریزی، آمار تفصیلی واگذاری سهام از سال ۱۳۸۴ تا ۳۰ مهر ۱۳۹۰.

* مقادیر داخل پرانتز درصد از کل واگذاری است.

در ابلاغ سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی از سوی مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۴ در بخش الزامات واگذاری به توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی بر ایفای فعالیت‌های گسترده و اداره بنگاه‌های اقتصادی بزرگ و نظارت و پشتیبانی مراجع ذیربط بعد از واگذاری برای تحقق اهداف واگذاری، تأکید شده است. این در حالی است که دولت فقط به موضوع واگذاری توجه کرده است و در این واگذاری‌ها نیز به نظر می‌رسد به هدف کسب درآمد بیشتر توجه شده و اداره بنگاه پس از واگذاری و میزان توانایی و صلاحیت‌های مدیریتی خریدار و بهبود کارآیی واحد چندان مورد توجه قرار نگرفته است.

۵. اهداف کمی و عملکرد شاخص‌های کلان بخش صنعت

در این بخش برای ارزیابی عملکرد بخش صنعت، تحول شاخص‌های عمده بخش از قبیل نرخ رشد بخش صنعت، تحول مقدار تولید محصولات منتخب صنعتی، تحول اشتغال، تحول بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و کل عوامل تولید (TFP) در بخش صنعت و تحول در صادرات صنعتی طی سال‌های برنامه با اهداف کمی برنامه چهارم توسعه، مقایسه تطبیقی می‌شود.

جدول ۲. اهداف کمی و عملکرد برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸)

۱۳۸۸*			۱۳۸۷*			۱۳۸۶			۱۳۸۵			۱۳۸۴			واحد	عنوان	ردیف
درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه			
۸/۹	۱	۱۱/۲	۱۱/۶	۱/۳	۱۱/۲	۷۴/۱	۸/۳	۱۱/۲	۹۵/۵	۱۰/۷	۱۱/۲	۱۲۱	۱۳/۶	۱۱/۲	درصد	رشد سالیانه صنعت	۱
۱۰۰	۲۱	۲۰/۹	۱۰۲/۵	۲۰/۸	۲۰/۳	۱۰۱/۵	۲۰/۱	۱۹/۸	۱۰۳	۱۹/۸	۱۹/۲	۱۰۲	۱۹	۱۸/۶	درصد	سهم صنعت در تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۱۳۷۶	۲
۸۷	۲۰۷۶۲۱/۷	۲۳۸۴۶۹/۲	۱۱۸/۱	۲۲۵۴۱۵	۱۹۰۸۰۹/۵	۸۵	۱۲۹۷۶۰	۱۵۲۶۷۰	۶۲	۷۷۱۷۳	۱۲۳۳۷۷	۵۶	۵۵۱۸۱	۹۷۷۸۶/۸	میلیارد ریال	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص صنعت به قیمت جاری	۳
۴۹/۶	۱۳۸۸۰۶	۲۸۰۰۰۰	۴۸/۸	۱۴۵۱۲۸	۲۹۷۴۰۰	۵۵	۱۴۴۶۰۶	۲۶۲۶۰۰	۵۵	۱۲۶۱۵۵	۲۲۸۰۰۰	۶۱	۱۲۱۳۱۹	۲۰۰۰۰۰	نفر	کل اشتغال صنعتی	۴
۲۱۵	۱۶۵۵۱	۷۶۹۰	۲۲۴	۱۴۶۶۲	۶۵۴۵/۷	۲۰۵	۱۱۵۴۸	۵۶۴۲/۹	۱۹۵	۹۵۰۰	۴۹۰۶/۸	۱۷۸	۷۷۰۲	۴۳۲۳/۲	میلیون دلار	صادرات صنعتی	۵
۱۶۶	۲۱۳۲۱	۱۲۸۱۷	۱۵۸/۳	۱۸۳۳۴	۱۱۵۸۲	۱۵۴	۱۶۱۰۱	۱۰۴۶۵	۱۵۰	۱۴۱۷۹	۹۴۵۵	۱۲۲	۱۰۴۷۴	۸۵۴۴	میلیون دلار	صادرات غیرنفتی	۶
۲۳۰	۸۷۵۳۴	۳۸۰۸۲	۲۷۶/۵	۱۰۱۲۸۹	۳۶۶۳۴	۲۸۴	۹۷۶۶۷	۳۴۲۳۹	۲۳۲	۷۶۱۹۰	۳۲۷۲۸	۲۰۶	۶۴۵۲۵	۳۱۱۸۹	میلیون دلار	کل صادرات	۷

* ۱۳۸۸			* ۱۳۸۷			۱۳۸۶			۱۳۸۵			۱۳۸۴			واحد	عنوان	ردیف
درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه	درصد تحقق	عملکرد	برنامه			
۱۲۹	۷۷/۶	۶۰	۱۴۱/۴	۷۹/۹	۵۶/۵	۱۲۳	۷۱/۷	۵۳/۹	۱۳۰	۶۷/۳	۵۱/۹	۱۴۴	۷۳	۵۰/۶	درصد	سهم صادرات صنعتی در صادرات غیرنفتی (درصد)	۸
۹۳/۵	۱۸/۹	۲۰/۲	۸۱/۵	۱۴/۵	۱۷/۸	۷۱	۱۱/۸	۱۶/۵	۸۳	۱۲/۵	۱۵	۸۷	۱۲	۱۳/۸	درصد	سهم صادرات صنعتی در کل صادرات (درصد)	۹
۴	۰/۲	۵	۱۰	۰/۵	۵	۹۲	۴/۶	۵	۲۰۴	۱۰/۲	۵	۲۹۴	۱۴/۷	۵	درصد	نرخ رشد بهره‌وری نیروی کار	۱۰
-۸۷/۵	-۳/۵	۴	-۱۱۷/۵	-۴/۷	۴	۵	۰/۲	۴	۳۲/۵	۱/۳	۴	۶۲/۵	۲/۵	۴	درصد	نرخ رشد بهره‌وری سرمایه	۱۱
-۸۴	-۳/۷	۴/۴	-۹۵/۴	-۴/۲	۴/۴	۱۲۵	۵/۵	۴/۴	۶۴	۲/۸	۴/۴	۱۳۶	۶	۴/۴	درصد	نرخ رشد بهره‌وری کل عوامل (TFP)	۱۲

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مرکز آمار ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، قانون برنامه چهارم توسعه و مجموعه اسناد ملی توسعه و محاسبات تحقیق.

* به دلیل عدم انتشار آمار رسمی، ارقام مربوط به رشد سالیانه صنعت و شاخص‌های بهره‌وری براساس آمار عملکردی صندوق بین‌المللی پول (IMF) مندرج در «گزارش سالیانه چشم‌انداز اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۰» مورد برآورد قرار گرفته است.

با توجه به جدول ۲ موارد ذیل درباره شاخص‌های کلان بخش صنعت در طول برنامه چهارم توسعه قابل ذکر است:

۱. متوسط نرخ رشد بخش صنعت معادل ۶/۹۸ درصد بوده، یعنی تقریباً ۶۰ درصد هدف برنامه محقق شده است.

۲. درصد تحقق سالیانه عملکرد سرمایه‌گذاری صنعتی در مقایسه با اهداف برنامه، میانگین تحقق حدود ۸۱ درصد را نشان می‌دهد. همچنین هزینه سرمایه‌گذاری برای ایجاد هر شغل صنعتی از ۴۵۵ میلیون ریال در سال ۱۳۸۴ به ۱۴۹۵/۸ میلیون ریال در سال ۱۳۸۸ افزایش یافته است.

۳. مقایسه میزان تحقق اشتغال صنعتی با اهداف برنامه نشان می‌دهد که تقریباً حدود نیمی از اهداف برنامه تحقق یافته است.

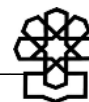
۴. نرخ رشد صادرات صنعتی در طول برنامه روندی بسیار مطلوب و مثبت داشته است. صادرات صنعتی از ۴۸۶۰ میلیون دلار در سال ۱۳۸۳ به ۲۱۳۲۱ میلیون دلار در سال ۱۳۸۸ افزایش یافته است.

۵. متوسط بهره‌وری نیروی کار در طول پنج سال برنامه تقریباً ۶ درصد بوده، اما روند مطلوبی نداشته است. نرخ رشد بهره‌وری سرمایه نیز مثبت بوده است اما طی سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ منفی بوده و وضعیت مطلوبی نداشته است. نرخ رشد بهره‌وری کل عوامل تولید در بخش صنعت طی سال‌های اول برنامه همانند نرخ رشد بهره‌وری سرمایه مثبت، اما در سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ منفی بوده است.

۶. صنعت پتروشیمی

۶-۱. معرفی صنعت پتروشیمی در ایران

صنعت پتروشیمی در ایران حدود نیم قرن قدمت دارد. در سال ۱۳۳۷ با آغاز عملیات اجرای پتروشیمی شیراز، کشور ما وارد فعالیت در عرصه صنعت پتروشیمی شد و اینک بیش از ۵۰ سال از آن تاریخ می‌گذرد. در یک دسته‌بندی کلی صنایع پتروشیمی را می‌توان به سه دسته صنایع بالادستی، میانی و نهایی به شرح زیر تقسیم کرد (لازم به ذکر است صنایع میانی و نهایی، نسبت به صنایع بالادستی، صنایع پایین‌دستی محسوب می‌شوند):

۶-۱-۱. صنایع بالادستی

صنایع بالادستی، صنایع تولیدکننده محصولات پتروشیمی هستند که محصولاتی مانند اوره، آمونیاک، متانول، اتیلن و... را تولید می‌کنند. خوراک این صنایع عمدتاً هیدروکربورها هستند که از منابع گازی و نفتی به دست می‌آیند.

۶-۱-۲. صنایع میانی

صنایعی هستند که خوراکشان، محصول تولید شده توسط صنایع بالادست است و تولید این صنایع در صنایع نهایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. به عنوان مثال در این صنایع اتیلن به پلی‌اتیلن یا پروپیلن به پلی‌پروپیلن تبدیل می‌شود.

۶-۱-۳. صنایع نهایی

صنایعی هستند که مواد اولیه خود را به طور مستقیم از صنعت پتروشیمی تأمین می‌کنند و در اغلب موارد محصول تولیدی آنها در اختیار مصرف‌کننده قرار می‌گیرد. از جمله محصولات تولیدی این دسته می‌توان به لوله، ظروف پلاستیک، لاستیک، اسباب‌بازی و... اشاره کرد.

البته در کنار صنایع مذکور **صنایع جانبی** نیز در شبکه صنایع پتروشیمی قرار می‌گیرند. صنایع جانبی عبارتند از: صنایع تأمین‌کننده قطعات و ماشین‌آلات و صنایع ارائه‌دهنده خدمات فنی مهندسی مورد نیاز صنعت پتروشیمی.

۶-۲. عمده‌ترین محصولات تولیدی صنعت پتروشیمی

به طور کلی محصولات پتروشیمی را در پنج گروه می‌توان تقسیم‌بندی کرد:

۶-۲-۱. پلیمرها

محصولات پلیمری به طور متوسط دارای ارزش افزوده بیشتری نسبت به سایر گروه‌ها هستند. فرآیند تولید این دسته از محصولات پیچیده است و به دلیل تغییر مداوم نیاز بازار، تکنولوژی‌های مربوطه به سرعت تغییر می‌کنند. عمده محصولات این گروه عبارت از: پلی‌اتیلن (سبک و سنگین)، پلی‌پروپیلن، پی‌وی‌سی، انواع لاستیک‌ها و... است. صنایع مصرف‌کننده این محصولات، کارخانجات تولیدی مواد پلاستیکی ظروف خانگی، لوله‌های فاضلاب، انواع بطری و... هستند.

۶-۲-۲. محصولات شیمیایی اساسی

گروه محصولات شیمیایی در بین سایر گروه‌ها دارای بالاترین تنوع محصول هستند. انواع اسیدها، بازها، نمک‌های مربوط و انواع گازهای شیمیایی در این دسته قرار دارند. محصولات این گروه در

صنایع دفاعی، تصفیه آب آشامیدنی، صنایع نساجی، صنایع شوینده و... مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۳-۲-۶. آروماتیک‌ها

محصولات آروماتیکی نیز شامل طیف وسیعی است. محصولاتمانند: بنزن، تولوئن، اورتوزایلین، پارازایلین و آروماتیک‌های سنگین از محصولات عمده این گروه هستند. این دسته از محصولات کاربردهای فراوانی در صنایع تولیدکننده انواع شوینده‌ها، صنایع رنگ و رزین، حشره‌کش‌ها، حلال‌های صنعتی و... دارد.

۴-۲-۶. سوخت‌ها و محصولات جانبی

انواع سوخت‌ها از جمله گاز مایع (پروپان و بوتان)، بنزین پیرولیز و... در این گروه قرار می‌گیرند.

۵-۲-۶. کودها و سموم

ترکیبات اوره و آمونیاک به‌منظور استفاده به‌عنوان کود کشاورزی، دی‌آمونیم فسفات، نیترات آمونیم و سولفات آمونیم در این گروه قرار می‌گیرند. همان‌طور که اشاره شد محصولات این گروه عمدتاً در بخش کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

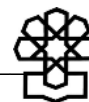
۳-۶. شرکت ملی صنایع پتروشیمی و جایگاه آن بعد از اجرای قانون اصلاح موادی از

قانون برنامه چهارم توسعه و سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی

شرکت ملی صنایع پتروشیمی به نمایندگی از وزارت نفت به‌عنوان سیاستگذار و متولی امور حاکمیتی صنعتی پتروشیمی ایران، مسئولیت برنامه‌ریزی، مدیریت و نظارت بر فعالیت‌های شرکت تابعه خود را برعهده دارد که البته بعد از واگذاری شرکت‌های تابعه و به‌موجب قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه و سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، شرکت ملی صنایع پتروشیمی در حکم سازمان توسعه‌ای است که در شرایط عادی فقط اجازه ۲۰ درصد سرمایه‌گذاری مشترک با بخش خصوصی را دارد و تنها در مناطق کمتر توسعه‌یافته و یا در زمینه فناوری‌های نوین امکان سرمایه‌گذاری مشترک با بخش غیردولتی تا سقف ۴۹ درصد را دارد.

۴-۶. واگذاری واحدهای پتروشیمی

شرکت ملی صنایع پتروشیمی طی سال‌های برنامه چهارم بیش از ۱۸۶۰۰ میلیون سهام شرکت‌های تابعه به ارزش تقریبی ۵۲۰۰۰ میلیارد ریال از طریق سهام عدالت، رد دیون، بورس، مزایده و ترجیحی واگذار کرده است. یکی از چالش‌های صنعت پتروشیمی در حال حاضر این است که با

وجود انجام واگذاری شرکت‌ها، بخش عمده‌ای از دیون و تضمین کل دیون آنها بابت فاینانس‌های انجام شده برعهده شرکت ملی صنایع پتروشیمی باقی مانده است. هم‌اکنون سهام تعدادی شرکت و طرح در اختیار شرکت ملی صنایع پتروشیمی است که باید از طریق مزایده، بورس و تعدادی هم در قالب هلدینگ به بخش غیردولتی واگذار شود.

۵-۶. رتبه صنعت پتروشیمی کشور در جهان و منطقه

مطابق رتبه‌بندی ۱۰۰ شرکت برتر شیمیایی جهان، تا پایان سال ۲۰۰۹ میلادی شرکت ملی صنایع پتروشیمی کشور در میان ۱۰۰ شرکت برتر، رتبه ۴۴ در جهان و در منطقه خاورمیانه بعد از شرکت سایبک عربستان در جایگاه دوم قرار داشته است. شرکت سایبک عربستان در سال مذکور در رتبه هفتم جهان قرار داشته است. این بدان معناست که صنعت پتروشیمی کشور برای رسیدن به هدف سند چشم‌انداز و دستیابی به رتبه اول در منطقه باید به رتبه‌ای کمتر از هفتم جهان ارتقا یابد.

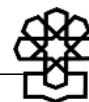
۷. مهمترین چالش‌ها و راهکارهای حوزه صنعت کشور

بخش صنعت طی سال‌های برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸) به‌رغم موفقیت‌هایی که در برخی از شاخص مهم اقتصادی داشته اما در مجموع از روند مطلوب و پایداری برخوردار نبوده است. اصولاً در ادبیات اقتصادی موضوع ثبات، پایداری و رشد مستمر و یکنواخت بسیار ارزشمند و بیانگر بهبودی اوضاع در میان‌مدت و بلندمدت است اما نرخ‌های رشد بسیار بالا و مقطعی، حرکت پرنوسان شاخص‌ها و وجود روندهای غیریکنواخت، نمایانگر اتخاذ سیاست‌های کوتاه‌مدت و بطئی و وجود نوعی سردرگمی و روزمره‌گی به‌دلیل نبود استراتژی میان‌مدت و بلندمدت است. متأسفانه بخش صنعت کشور طی سال‌های اخیر بیشتر تابع برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت و روزمره محور و فاقد استراتژی و سیاست‌های هدفمند و راهبردی (نبود سیاست‌های عمودی و افقی) بوده که درحال حاضر جزء چالش‌های اساسی بخش صنعت کشور به‌شمار می‌رود. در ادامه به اهم این چالش‌ها و راهکارهای برون‌رفت از این وضعیت‌ها اشاره خواهد شد.

۱. مهمترین چالش پیش روی بخش صنعت کشور طی سال‌های برنامه چهارم و درحال حاضر؛ نبود استراتژی توسعه صنعتی و معدنی و عدم پیروی رفتار بخش صنعت و معدن از سیاست‌های هدفمند و راهبردی میان‌مدت و بلندمدت.

راهکار: برای حل این چالش اصلی تأکید و تصریح بر اجرایی شدن ماده (۱۵۰) قانون برنامه پنجم توسعه و تدوین استراتژی توسعه صنعتی کشور طی سال‌های آغازین برنامه است.

۲. پایین بودن ارزش‌افزوده بخش صنعت و وجود روند پرنوسان
- راهکار:** ارتقای ارزش‌افزوده بخش صنعت کشور تحت استراتژی مدون، افزایش بهره‌وری، رفع تنگناهای مالی صنایع بزرگ و راهبردی، تکمیل زنجیره‌های ارزش و ارتقای فناوری.
۳. پایین بودن میزان ایجاد اشتغال به‌رغم تأکیدات دولت بر محوری بودن هدف اشتغال‌زایی و ابهام در آمار واقعی اشتغال صنعتی.
- راهکار:** با توجه به مزیت نسبی و رقابتی اقتصاد کشور، تأکید بر تقویت صنایع کاربر (سرمایه‌اندوز) مولد و در بحث ابهام در آمار واقعی اشتغال صنعتی، وزارت صنایع و معادن باید مبانی علمی محاسبه ضرایب همترازی را تبیین و ارائه کند.
۴. منفی بودن نرخ رشد بهره‌وری سرمایه و عدم وجود روند مطلوب و باثبات در زمینه نرخ رشد بهره‌وری نیروی کار و بهره‌وری کل عوامل تولید.
- راهکار:** کاهش دوره اتمام پروژه‌ها و طرح‌های عمرانی، اتمام طرح‌های نیمه‌تمام به‌عنوان اولین اولویت، جایگزینی ماشین‌آلات فرسوده، توجه کافی به توجیه اقتصادی، فنی و مالی در انتخاب پروژه‌ها، به‌کارگیری ظرفیت‌های بلااستفاده در فعالیت‌های تولیدی، رقابتی کردن فضای کسب‌وکار و اتخاذ سیاست‌های میان‌مدت و بلندمدت به‌منظور بهبود و ارتقای بهره‌وری در بخش صنعت (تأکید بر اجرایی شدن ماده (۱۵۰) قانون برنامه چهارم توسعه).
۵. نامناسب بودن ترکیب سبد صادرات صنعتی کشور و پایین بودن سرمایه‌گذاری در صنایع نوین و پیشرفته.
- راهکار:** تقویت نقش صنایع مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته در ترکیب صادرات صنعتی کشور به‌خصوص با تدوین استراتژی توسعه صنعتی و اجرایی شدن ماده (۱۵۰) و استفاده از ظرفیت‌های ایجاد شده در ماده (۱۵۱) قانون برنامه پنجم.
۶. کاهش اعتبارات بودجه‌ای مربوط به فصل صنعت و معدن طی سال‌های اخیر و پایین بودن توان جذب این اعتبارات با توجه به اهمیت این اعتبارات برای وزارت صنایع و معادن جهت اجرای وظایف حاکمیتی.
- راهکار:** افزایش تلاش کارشناسی نمایندگان وزارت صنایع و معادن در هیئت دولت و کمیسیون‌های تخصصی به‌خصوص در کمیسیون تلفیق برای افزایش اعتبارات فصل صنعت و معدن با توجه به اهمیت این اعتبارات در اجرای وظایف حاکمیتی و بهبود فضای کسب‌وکار در راستای اجرای کامل سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و تلاش وزارت صنایع و معادن در جذب کامل این اعتبارات.

۷. پایین بودن اعتبارات مربوط به طرح‌های تحقیقات اساسی فصل صنعت و معدن.
راهکار: افزایش اعتبارات مربوط به طرح‌های تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن حداقل در سطح اعتبارات مصوب سال ۱۳۸۳.
۸. عدم التزام بانک مرکزی و بانک‌های عامل در رعایت سهمیه بخشی تسهیلات اعطایی بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعطای تسهیلات به بخش صنعت و معدن (به‌عنوان نمونه عدم اجرای بند «الف» ماده (۱۰) قانون برنامه چهارم توسعه توسط بانک مرکزی).
راهکار: از طریق راهکارهای قانونی، بانک مرکزی موظف شود تا در راستای سیاست‌های پولی و اعتباری کشور، سهمیه بخش صنعت و معدن از تسهیلات اعطایی را پرداخت کند و هر ۶ ماه عملکرد خود در این خصوص را به کمیسیون تخصصی صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی گزارش دهد.
۹. پایین بودن قدرت وام‌دهی بانک صنعت و معدن به‌عنوان بانک تخصصی و توسعه‌ای نسبت به تکالیف تعریف شده برای آن در طرح میان‌مدت آمایش صنعتی و معدنی.
راهکار: تقویت سرمایه بانک صنعت و معدن از سوی دولت و بانک مرکزی و ایجاد خطوط اعتباری جدید.
۱۰. عدم ارائه آمار و طرح‌های گشایش اعتبار شده از محل حساب ذخیره ارزی و چالش بخش صنعت در زمینه گشایش اعتبار اسنادی (LC).
راهکار: نهادهای ذیربط باید موظف شوند تا آمار واقعی مربوط به طرح‌های گشایش اعتبار شده را ارائه کنند و فقط به ارائه آمار طرح‌های مصوب اکتفا نکنند. تنش در روابط خارجی با کشورهای غربی و تشدید تحریم‌ها طی سال‌های اخیر بیشتر به این مشکل دامن زده است و دولت باید با اتخاذ دیپلماسی منطقه‌ای و راهکارهای مناسب به بخش‌های خصوصی کمک کند تا این مشکل تخفیف پیدا کند.

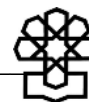
پیوست‌ها

جدول ۱. تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی در برنامه چهارم توسعه

به قیمت ثابت در سال ۱۳۷۶ (میلیارد ریال)

رشد متوسط (درصد)	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	عنوان
۶/۵	۸۳۳۸۵/۹	۷۷۴۷۹/۲	۷۲۵۳۸/۱	۶۸۲۷۵/۴	۶۴۴۸۹/۱	۶۰۸۶۱/۸	ارزش افزوده بخش کشاورزی
۳/۰	۱۳۳۵۱۱/۷	۱۲۸۸۹۲/۰	۱۲۴۸۸۲/۴	۱۲۱۳۹۲/۳	۱۱۸۱۹۱/۸	۱۱۵۱۶۸/۴	ارزش افزوده بخش نفت
۱۱/۲	۱۷۴۳۵۷/۱	۱۵۵۱۱۷/۳	۱۳۹۱۱۱/۸	۱۲۵۲۸۷/۳	۱۱۳۰۹۷/۶	۱۰۲۳۸۵/۷	ارزش افزوده بخش صنایع و معادن
۱۱/۲	۱۲۲۰۶۰/۹	۱۰۸۵۸۲/۱	۹۷۳۷۸/۲	۸۷۷۰۱/۲	۷۹۱۶۸/۳	۷۱۶۷۰/۰	صنعت
۱۱/۲	۴۷۰۸/۱	۴۱۸۸/۲	۳۷۵۶/۰	۳۳۸۲/۸	۳۰۵۳/۷	۲۷۶۴/۴	معادن
۱۱/۹	۴۰۹۶۲/۰	۳۶۲۱۹/۹	۳۲۲۷۳/۹	۲۸۹۴۱/۴	۲۵۸۹۹/۳	۲۳۳۴۳/۹	ساختمان
۷/۵	۶۶۲۶/۱	۶۱۲۷/۱	۵۷۰۳/۶	۵۲۶۲/۱	۴۹۷۶/۳	۴۶۰۷/۳	آب، برق و گاز
۹/۰	۳۹۵۸۴۹/۸	۳۵۸۵۷۸/۳	۳۲۷۷۳۵/۹	۳۰۱۲۴۹/۳	۲۷۷۹۶۸/۲	۲۵۷۲۹۵/۵	ارزش افزوده بخش خدمات
۱۱/۰	۱۳۰۶۲۱/۶	۱۱۶۵۸۳/۲	۱۰۴۶۳۰/۵	۹۴۴۰۵/۱	۸۵۴۷۶/۶	۷۷۶۰۸/۳	بازرگانی، رستوران و هتلداری
۱۱/۰	۶۹۳۴۵/۶	۶۱۷۷۹/۹	۵۵۴۵۴/۵	۵۰۰۴۳/۱	۴۵۳۱۷/۷	۴۱۱۵۳/۲	حمل و نقل و انبارداری
۱۸/۰	۱۳۴۳۹/۷	۱۰۷۶۶/۰	۹۲۵۰/۸	۷۹۶۱/۴	۶۸۴۶/۴	۵۸۷۴/۶	ارتباطات
۹/۰	۱۱۲۲۲۹/۲	۱۰۱۸۴۵/۱	۹۳۰۹۳/۲	۸۵۵۷۷/۲	۷۸۹۷۰/۵	۷۳۱۰۳/۸	مؤسسات پولی و مالی
-۱/۰	۴۶۲۰۳/۸	۴۶۴۵۰۰/۰	۴۶۶۶۴/۸	۴۶۷۱۷/۲	۴۶۶۳۵/۰	۴۶۴۳۲/۵	خدمات عمومی
۱۲/۹	۲۴۰۲۵/۵	۲۱۰۹۹/۰	۱۸۶۴۲/۱	۱۶۵۴۵/۳	۱۴۷۲۲/۱	۱۳۱۲۳/۱	خدمات اجتماعی و شخصی
۸/۰	۷۸۷۱۳۵/۸	۷۲۰۰۶۶/۸	۶۶۴۲۶۸/۲	۶۱۶۲۰۴/۳	۵۷۳۷۴۶/۷	۵۳۵۷۱۱/۴	تولید ناخالص داخلی

مأخذ: قانون برنامه چهارم توسعه، بخش هفتم، جداول کمی برنامه، ۱۳۸۴، ص ۲۰۵.

جدول ۲. رشد تولید ناخالص داخلی و بخش‌های مختلف اقتصاد کشور به تفکیک از محل منابع تولید و رشد بهرهوری عوامل در برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸) به قیمت ثابت سال ۱۳۸۱

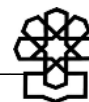
(میلیارد ریال)

رشد متوسط (درصد)	۱۳۸۸				از محل منابع تولید (کار و سرمایه)	۱۳۸۳	عنوان
	جمع	رشد (درصد)	از محل ارتقای بهره‌وری عوامل	رشد (درصد)			
۶/۵	۱۶۳,۵۹۵/۷	۲/۲	۱۶,۴۹۲/۳	۴/۳	۱۴۷,۱۰۳/۴	۱۱۹,۴۰۵/۴	ارزش‌افزوده بخش کشاورزی
۳/۰	۲۶۵,۱۸۸/۶	۰/۳	۳,۴۲۴/۲	۲/۸	۲۶۱,۷۶۴/۴	۲۲۸,۲۱۰/۲	ارزش‌افزوده بخش نفت و گاز
۱۱/۳	۳۳۸,۸۲۲/۶	۳/۹	۵۵,۶۸۸/۱	۷/۳	۲۸۳,۱۳۴/۵	۱۹۸,۶۱۱/۵	ارزش‌افزوده بخش صنایع و معادن
۱۱/۲	۲۳۹,۴۷۲/۶	۴/۴	۴۳,۵۶۵/۰	۶/۹	۱۹۵,۹۰۷/۶	۱۴۰,۶۱۰/۲	صنعت
۱۱/۲	۹,۲۳۶/۸	۴/۴	۱,۶۸۰/۴	۶/۹	۷,۵۵۶/۴	۵,۴۲۳/۵	معادن
۱۱/۹	۸۰,۳۶۳/۸	۲/۸	۹,۴۹۶/۲	۹/۱	۷۰,۸۶۷/۶	۴۵,۷۹۸/۷	ساختمان
۷/۵	۹,۷۴۹/۴	۲/۲	۹۴۶/۵	۵/۴	۸,۸۰۲/۹	۶۷۷۹/۱	آب و برق
۹/۰	۷۷۶,۶۸۳/۳	۲/۸	۹۵,۰۴۷/۲	۶/۲	۶۸۱,۶۳۶/۱	۵۰۴,۷۹۰/۸	ارزش‌افزوده بخش خدمات
۱۱/۰	۱۳۶,۰۴۹/۹	۴/۳	۲۴,۳۵۹/۰	۶/۷	۱۱۱,۶۹۰/۹	۸۰,۷۳۹/۰	حمل و نقل، انبارداری
۱۸/۰	۲۶,۳۶۷/۴	۷/۹	۷,۶۹۲/۵	۱۰/۱	۱۸,۶۷۴/۹	۱۱,۵۲۵/۴	ارتباطات
۱۱/۰	۲۵۶,۲۶۸/۰	۳/۳	۳۶,۲۹۵/۸	۷/۶	۲۱۹,۹۷۲/۲	۱۵۲,۲۶۰/۶	بازرگانی، رستوران و هتلداری
۳/۴	۱۳۷,۷۸۳/۶	۱/۱	۷,۴۴۷/۴	۲/۲	۱۳۰,۳۳۶/۲	۱۱۶,۸۴۲/۷	خدمات عمومی و اجتماعی
۹/۰	۲۲۰,۲۱۴/۴	۲/۰	۱۹,۲۵۲/۵	۷/۰	۲۰۰,۹۶۱/۹	۱۴۳,۴۲۳/۱	خدمات مالی و پولی مستغلات
۸/۰	۱,۵۴۴,۲۹۰/۲	۲/۵	۱۷۰,۶۵۱/۷	۵/۵	۱,۳۷۳,۶۳۸/۵	۱,۰۵۱,۰۱۸/۰	تولید ناخالص داخلی

مأخذ: همان.

جدول ۳. آمار تولید محصولات منتخب صنعتی و معدنی در سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸

محصول	واحد	تولید سال ۱۳۸۷	درصد تغییرات سال ۱۳۸۷ به سال ۱۳۸۶	تولید سال ۱۳۸۸	درصد تغییرات سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۷
آلومینا	هزار تن	۲۰۰۰	-	۲۱۰/۴	۵/۲
کنسانتره زغال سنگ	هزار تن	۱۲۶۶/۵	-	۱۱۵۵	-۸/۸
سنگ آهن	هزار تن	۲۵۲۲۹/۲	-	۲۵۴۳۳/۴	۰/۸
فولاد خام	هزار تن	۱۰۹۰۳	۵/۸	۱۱۱۲۶	۲/۰
محصولات فولادی	هزار تن	۱۳۴۴۴	-۶/۳	۱۴۲۸۰	۶/۲
شمش آلومینیم	هزار تن	۲۴۸/۳	۲۲/۴	۲۸۱/۳	۱۳/۳
شمش روی	هزار تن	۱۰۵	-۲۳/۷	۱۳۰	۲۳/۸
شمس سرب	هزار تن	۱۴/۱	-۱۵	۱۵/۵	۹/۹
مس کاتد	هزار تن	۲۰۶	۱/۵	۲۱۰/۳	۲/۰
سیمان	هزار تن	۴۴۲۹۷	۱۰/۸	۵۳۱۳۹	۱۷/۴
شیشه جام	هزار تن	۷۷۱	-۸/۳	۷۸۰	۱/۲
کاشی	هزار مترمربع	۲۰۰۰۰۰	۱۵/۹	۲۳۵۰۰۰	۱۷/۵
چینی بهداشتی	هزار تن	۷۹	-	۷۵	-۵/۱
انواع سواری، ون و دیفرانسیل	هزار دستگاه	۱۰۶۹/۶	-	۱۱۸۳/۵۳	۱۰/۷
وانت	هزار دستگاه	۱۹۰/۶	۱۹	۱۸۸	-۱/۴
اتوبوس و مینی بوس	هزار دستگاه	۶/۲	-	۶/۳۶	۲/۶
تراکتور	هزار دستگاه	۱۶/۰۷	-	۱۰/۹۳	-۳۲/۰
کامیون کشنده	هزار دستگاه	۳۲/۲۷	-	۲۹/۱۲	-۹/۸
تلویزیون رنگی	هزار دستگاه	۱۴۵۶/۴۳	۴۰/۱	۱۹۵۵/۸	۳۴/۳
یخچال و فریزر	هزار دستگاه	۹۸۴	-۱۱/۸	۱۰۳۵	۵/۲
ماشین لباسشویی	هزار دستگاه	۸۳۲	۰	۸۹۹	۸/۱
انواع کاغذ	هزار تن	۴۹۳/۴	۶/۸	۴۲۹/۲	-۱۳/۰
لاستیک خودرو	هزار تن	۱۹۴/۸	-۸/۹	۲۱۵/۲	۱۰/۵
پودر شوینده	هزار تن	۵۰۰/۳	-۱۵/۴	۶۰۴/۴	۲۰/۸
انواع دارو	میلیارد عدد	۳۱/۳	-۲/۸	۳۱/۶	۱/۰
روغن نباتی	هزار تن	۱۴۴۷/۴	-۴	۱۵۰۵/۲	۴/۰
سموم دفع آفات نباتی	هزار تن	۱۸/۹	-	۱۹/۶	۳/۷
LAB (کلید بنزن خطی)	هزار تن	۱۳۱/۳	-	۱۳۶/۵	۴/۰
DMT (دی متیل ترفتالات)	هزار تن	۴۷/۶	-	۴۱/۹	-۱۱/۹
دوده	هزار تن	۶۷/۶	-	۷۴/۶	۱۰/۴
روغن موتور و صنعتی	هزار تن	۵۵۳/۲	-۱۸/۵	۶۷۴	۲۱/۸

محصول	واحد	تولید سال ۱۳۸۷	درصد تغییرات سال ۱۳۸۷ به سال ۱۳۸۶	تولید سال ۱۳۸۸	درصد تغییرات سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۷
محصولات پتروشیمی	میلیون تن	۳۰/۲	۴۰	۳۴/۳	۱۳/۸
کارتن	هزار تن	۴۰۸/۲	-	۴۰۵	-۰/۸
فیبر	هزار مترمکعب	۱۱۷/۴	-	۱۷۶/۷	۵۰/۵
نئوپان	هزار مترمکعب	۷۱۸	-	۵۹۹/۲	-۱۶/۵
الیاف و تاپس پلی استر	هزار تن	۲۷/۶۱۱	-۱۱/۵	۲۵/۴۶۶	-۷/۸
الیاف اکریلیک	هزار تن	۳۱/۱۶۵	۲۰/۸	۳۵/۰۶۴	۱۲/۵
الیاف فیلامنت نایلون	هزار تن	۷/۴۰۹	۸/۹	۷/۲۱۸	-۲/۶
نخ پلی استر	هزار تن	۷۱/۶۲۷	-	۷۴/۸۷	۵/۴

مأخذ: همان.

جدول ۴: تحول صادرات صنعتی کشور طی سال‌های برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸)

(میلیون دلار)

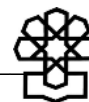
عنوان	میانگین برنامه سوم توسعه	۱۳۸۳	سال‌های برنامه چهارم توسعه					متوسط نرخ رشد سالیانه در برنامه چهارم توسعه (درصد)
			۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	
صادرات صنعتی	۳۲۶۷/۵ (۲۱)	۴۸۶۰ (۲۶/۲)	۷۷۰۲ (۵۸/۵)	۹۵۵۰ (۲۴)	۱۱۵۴۸ (۲۱)	۱۴۶۶۲ (۲۷)	۱۶۵۵۱ (۱۲/۹)	۲۸/۷
صادرات غیرنفتی	۵۰۸۲/۸ (۱۶)	۶۸۴۷ (۱۴/۶)	۱۰۴۷۴ (۵۳)	۱۲۹۹۷ (۲۴)	۱۵۳۱۲ (۱۷/۸)	۱۸۳۳۴ (۱۹/۷)	۲۱۳۲۱ (۱۶/۳)	۲۶/۲
کل صادرات	۳۱۶۸۹ (۱۱/۴)	۴۳۸۵۲ (۲۹)	۶۴۵۲۵ (۴۷)	۷۶۱۹۰ (۱۸)	۹۷۶۶۷ (۲۸/۲)	۱۰۱۲۸۹ (۳/۷)	۸۷۵۳۴ (-۱۳/۶)	۱۶/۸
سهم صادرات صنعتی در صادرات غیرنفتی (درصد)	۶۴/۳	۷۰/۵	۷۳/۵	۷۳/۴	۷۵/۴	۷۹/۹	۷۷/۶	-
سهم صادرات صنعتی در کل صادرات (درصد)	۱۰/۳	۱۱	۱۱/۹	۱۲/۵	۱۱/۸	۱۴/۵	۱۸/۹	-

مأخذ: بانک مرکزی، خلاصه تحولات اقتصادی کشور طی سال‌های مختلف و محاسبات تحقیق. توضیح: اعداد داخل پرانتز بیانگر درصد تغییرات نسبت به سال قبل است.

جدول ۵. ارزش صادرات غیرنفتی طی سال‌های برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸) به تفکیک نوع کالا (میلیون دلار)

سال‌های برنامه چهارم توسعه					۱۳۸۳	میانگین برنامه سوم توسعه	نوع کالا
۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴			
۳۹۸۲	۳۳۰۴	۳۴۸۲	۳۰۱۲	۲۵۴۵	۱۸۹۲	۱۷۵۱/۸	کالاهای سنتی و کشاورزی
۷۰۲	۳۱۹	۲۲۷	۳۲۱	۱۷۰	۹۶	۵۷/۸	کلوچه‌های کانی و فلزی
۱۶۵۵۱	۱۴۶۶۲	۱۱۵۴۸	۹۵۵۰	۷۷۰۲	۴۸۶۰	۳۲۷۳/۳	کالاهای صنعتی
۲۸۳۵	۲۸۱۹	۲۹۵۶	۲۲۳۷	۱۹۲۴	۱۰۵۶		فرآورده‌های حاصل از نفت و گاز
۲۵۸۶	۲۸۷۳	۱۸۸۳	۱۳۳۷	۱۰۴۴	۴۰۹		گازهای نفتی و سایر هیدروکربون‌های نفتی
۲۴	۱۷	۵۹۰	۳۳۱	۳۱۱	۱۹۹		نفت‌الین و سایر مخلوط‌های هیدروکربون‌های بودار
۷۳۲	۶۱۴	۲۰۹	۲۹۳	۲۷۹	۲۶۳		روغن‌های سبک و فرآورده‌ها
۹۹۱	۶۷۹	۹۲۵	۱۳۲۷	۱۱۲۲	۹۲۶		چدن، آهن، فولاد و مصنوعات آنها
۲۴۳۷	۳۱۳۰	۱۸۲۰	۶۹۴	۷۷۶	۳۷۲		محصولات شیمیایی آلی
۸۸۵	۹۷۲	۵۷۹	۲۳۹	۳۵۸	۲۳۲		هیدروکربون‌های حلقوی (بنزن، واکسین‌ها، تولوئن و...)
۸۳۱	۱۰۴۱	۶۳۷	۱۹۵	۲۳۵	۳۱		متانول (الکل متلیک) و اتیلن گلیکول
۸۹۸	۷۷۸	۶۶۷	۸۴۰	۴۸۲	۳۳۲		آلومینیم، مس، روی و مصنوعات آنها
۲۲۵۸	۱۴۱۱	۸۵۹	۸۵۲	۴۳۸	۲۰۲		مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد
۱۲۲۹	۵۲۶	۴۰۱	۳۹۰	۴۲۷	۲۴۵		خاک و سنگ، سیمان، گچ، مصنوعات سنگی و سرامیکی
۲۵۵	۱۷۷	۱۷۳	۲۰۹	۲۳۵	۱۸۴		ملبوس آماده - تریکو و انواع پارچه
۴۶۹	۴۵۶	۵۷۴	۲۴۵	۲۳۵	۱۵۵		وسایل نقلیه زمینی و قطعات یدکی آن
۳۴۸	۷۵۱	۵۱۵	۲۷۰	۲۱۰	۱۵۴		محصولات شیمیایی غیرآلی
۶۲	۸۸	۱۵۸	۹۴	۷۸	۳۰		اکسید و هیدروکسیدهای فلزی
۱۸۰	۴۰۲	۱۶۷	۱۲۰	۶۶	۵۸		آمونیاک
۶۱	۲۱۷	۱۵۸	۳۰	۳۹	۳۹		انواع گوگرد
۲۶۱	۲۳۲	۱۶۴	۱۵۸	۱۸۲	۱۲۷		فرش ماشینی و سایر کف‌پوش‌ها
۱۱۶	۶۸	۴۴	۸۰	۱۳۷	۶۰		زیورآلات و جواهرآلات
۱۶۸	۸۴	۱۰۳	۱۱۷	۸۹	۵۷		صابون، پودر و سایر مواد شوینده
۱۲۰	۹۲	۸۷	۸۴	۸۱	۴۷		کفش
۳۱۶۶	۲۴۶۰	۲۲۶۱	۱۹۴۸	۱۴۶۱	۹۴۳		سایر
۲۱۳۲۱	۱۸۳۳۴	۱۵۳۱۲	۱۲۹۹۷	۱۰۴۷۴	۶۸۴۷		جمع کل

مأخذ: همان.

جدول ۶. وضعیت تولید و ظرفیت محصولات پتروشیمی

طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۹ (میلیون تن)

شرح	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
مقدار تولید	۱۵/۸	۱۸	۲۳/۹	۳۰	۳۴/۴	۴۰/۲
ظرفیت نصب شده	۲۰/۴	۲۹/۲	۳۸	۴۳/۹	۴۸/۶	۵۱

مأخذ: گزارش‌های عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۹.

جدول ۷. میزان سرمایه‌گذاری در صنعت پتروشیمی کشور

طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ (میلیارد دلار)

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸
میزان سرمایه‌گذاری	۳/۱۸	۳/۰۹	۲/۹۶	۲/۶۲	۲/۳۶

مأخذ: همان.

جدول ۸. سهم ایران از ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی در خاورمیانه و جهان

طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ (درصد)

شرح	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸
سهم ایران از ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی خاورمیانه	۱۶/۲	۱۸/۵	۲۴/۶	۲۵/۳	۲۵/۸۵
سهم ایران از ظرفیت تولید محصولات پتروشیمی جهان	۱/۰۸	۱/۳۱	۱/۹	۲/۱	۲/۴

جدول ۹. مقدار و ارزش فروش داخلی محصولات پتروشیمی طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۹

شرح	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
مقدار فروش داخلی (میلیون تن)	۴/۹	۶/۰۶	۶/۴	۷/۶	۷/۸۶	۱۰/۵۳
ارزش فروش داخلی (میلیارد ریال)	۱۶۰۵۲	۲۶۵۲۰	۳۲۳۰۷	۴۰۰۵۶	۴۶۷۶۶	۶۷۶۹۲
مقدار صادرات (میلیون تن)	۵/۲۱	۶/۰۴	۹/۵	۱۲/۲	۱۴	۱۷/۸۶
ارزش صادرات (میلیارد دلار)	۲/۳	۳/۳	۶	۷/۸	۹/۲	۱۱/۶

مأخذ: همان.

جدول ۱۰. سهم صادرات محصولات پتروشیمی در صادرات غیرنفتی و صنعتی

کشور طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۸ (درصد)

شرح	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸
سهم صادرات پتروشیمی در صادرات غیرنفتی	۲۳/۲	۲۵/۴	۳۹/۶	۴۳/۲	۴۳
سهم صادرات پتروشیمی در صادرات بخش صنعت	۲۹/۳	۳۳	۵۱/۲	۵۲/۲	۵۳/۶

مأخذ: گزارش عملکرد سال ۱۳۸۸ شرکت ملی صنایع پتروشیمی، دفتر توسعه و برنامه‌ریزی شرکت ملی صنایع پتروشیمی.

منابع و مأخذ

۱. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران www.cbi.ir.
۲. مرکز آمار ایران www.sci.org.ir.
۳. گمرک جمهوری اسلامی ایران، www.irica.mi.
۴. وزارت صنایع و معادن، عملکرد تفصیلی و خلاصه عملکرد سال‌های مختلف.
۵. گزارش عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال‌های مختلف.
۶. قانون برنامه چهارم توسعه و مجموعه اسناد ملی توسعه.
۷. سازمان خصوصی‌سازی www.ipo.ir.
۸. صندوق بین‌المللی پول، گزارش سالیانه چشم‌انداز اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۰.
۹. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ایران، ارزیابی عملکرد بخش صنعت و تحلیل شاخص‌های عملکرد بخش طی سه سال اول برنامه چهارم توسعه کشور، شماره ۱۰۰۲۵، ۱۳۸۸.
۱۰. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ایران، با نمایندگان مردم در مجلس هشتم، شاخص‌های عملکرد بخش صنعت و معدن در سال ۱۳۸۵، دی‌ماه ۱۳۸۶.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۱۰۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: با نمایندگان مردم در مجلس نهم ۱۸. آشنایی با بخش صنعت و معدن

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت و معدن)

تهیه و تدوین‌کنندگان: سیدعلی اکبر حسین زاده، فاطمه میرجلیلی

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، علی اصغر اژدری

همکار: ابراهیم مقصودی

مقتضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. صنعت

۲. معدن

۳. پتروشیمی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱۱/۳